

การพัฒนากรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกงด้วยเทคนิค e-Delphi Development of Assessment Framework for Sustainable Ecotourism Management along Bang Pakong River by e-Delphi Technique

นุชนาถ เลี้ยงอำนวย*

พูลพงศ์ สุขสว่าง

สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา

วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

*e-mail: moo_woman@hotmail.com

Nuchanat Laingamnuay

Poonpong Suksawang

Research and Statistics in Cognitive Science,

College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University

บทคัดย่อ

ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญ ผู้ปฏิบัติงานทางด้านการท่องเที่ยวควรมีเครื่องมือการตรวจติดตาม ประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ประเมินภายใต้ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ ที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง ด้วยเทคนิคการวิจัยเดลฟายแบบอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 3 รอบ ดำเนินการวิจัยแบบผสมระหว่างการศึกษาเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพได้มาจากการสัมภาษณ์แบบเปิดที่ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกี่ยวข้องทั้งสายวิชาการ และสายปฏิบัติ จำนวน 20 คน แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา หลังจากนั้นนำหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบที่เป็นไปได้มาจัดทำแบบสอบถามปลายปิดเพื่อสอบถามผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม ผลการวิจัยปรากฏว่า กรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง ด้วยเทคนิคการวิจัยเดลฟายแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยชุดข้อมูล 4 หลักการ ได้แก่ 1) หลักการด้านสิ่งแวดล้อม 2 เกณฑ์ 7 ตัวบ่งชี้ และ 27 ตัวตรวจสอบ) 2) หลักการด้านนิเวศวิทยา (3 เกณฑ์ 10 ตัวบ่งชี้ และ 38 ตัวตรวจสอบ) 3) หลักการด้านการจัดการและการบริการ (2 เกณฑ์ 9 ตัวบ่งชี้ และ 35 ตัวตรวจสอบ) และ 4) หลักการด้านเศรษฐกิจ 3 เกณฑ์ 8 ตัวบ่งชี้ และ 30 ตัวตรวจสอบ) สรุปว่า กรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกงที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ประเมินจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกงและแม่น้ำอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรอบการประเมิน

Abstract

Ecology and environment are important tourism resource. Tourism operators should have effective assessment that are suitable with local contexts using principles, criteria, indicators and verifiers that lead to truly sustainable ecotourism. The objectives of this research was to develop the assessment framework for sustainable ecotourism management along Bang Pakong River by e-Delphi technique for 3 rounds. It is a mixed-method research which combined between qualitative and quantitative approaches. Qualitative data were taken from information given by the 20 ecotourism experts and practitioners in an open-ended questionnaire which later used for content analysis. The obtained principles, criteria, indicators and verifiers were then used to develop a closed-ended questionnaire to elicit quantitative data from the same group of experts. It was found that the assessment framework for sustainable ecotourism management along the Bang Pakong River by e-Delphi technique consisted of four dataset principles namely: 1) environment principle has 2 criteria, 7 indicators, and 27 verifiers; 2) ecological principle has 3 criteria, 10 indicators, and 38 verifiers; 3) management and service principle has 2 criteria, 9 indicators, and 35 verifiers; and 4) economy principle has 3 criteria, 8 indicators, and 30 verifiers. It can be concluded that the developed assessment framework for the ecotourism management along Bang Pakong River can be used in assessing the ecotourism management along Bang Pakong River and other rivers of similar features.

Keywords: Ecotourism, Sustainable Ecotourism Management, Assessment Framework

บทนำ

การประเมินการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ต่ำมาก เป็นประเด็นที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนานโยบายและมาตรการแก้ไข และนำไปใช้ในทางปฏิบัติสำหรับการวางแผนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป (Liu, 2003 cited in Tudorache, Simon, Frent, & Musteată-Pavel, 2017) การประเมินเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการตรวจติดตามการดำเนินงานทางด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน เครื่องมือการประเมินสามารถทำได้ ด้วยการกำหนดตัวบ่งชี้เฉพาะตำแหน่ง (Indicator) และพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดตัวบ่งชี้สำหรับประเมินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Framework) ซึ่งช่วยในการจัดโครงสร้างของกลุ่มตัวบ่งชี้ ให้ความสะดวกต่อการแปลความหมาย และให้ผู้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นหรือปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ (Plubcharoensuk, 2017)

จากการทบทวนวรรณกรรมการศึกษาที่ผ่านมา ผลการวิจัยชี้ว่า ตัวบ่งชี้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต้องบอกระดับความยั่งยืนได้อย่างชัดเจน เช่น ประเด็นการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากการเดินทาง ที่พัก และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ (Needham, & Szuster, 2011; Logar, 2010; Gossling, & Schumacher, 2010) ด้วยเหตุนี้ ตัวบ่งชี้การท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืนภายใต้หลักการและเกณฑ์ต่าง ๆ จึงสามารถช่วยประเมินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ Fernandez, & Rivero (2009 cited in Tudorache, Simon, Frent, & Musteată-Pavel, 2017) และ Torres-Delgado, & Saarinen (2014) สรุปว่า ตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นตัวบ่งชี้เฉพาะตำแหน่ง มีความเฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ปลายทางนั้น ๆ ดังที่ Tsaur, Lin, & Lin (2006) กล่าวว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงพื้นที่ และเวลา (Space and Time) ในบริบทเฉพาะของท้องถิ่นด้วย

การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน จะพิจารณาจากชุดของเกณฑ์ (Criteria) และตัวบ่งชี้ (Indicator) หรือ C & I ในประเด็นเฉพาะที่ต้องดำเนินการโดยวิธีที่ทั่วโลกยอมรับและนิยมที่สุด ได้แก่ วิธี C & I ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นวิธีการมาตรฐานที่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงว่า พัฒนาการท่องเที่ยวปลายทางได้เบี่ยงเบนไปจากความยั่งยืนหรือไม่ (Tsaur, & Lin, 2006; Barzekar, Aziz, Mariapan, & Ismail, 2011) ดังนั้น ชุดของ C & I ของงานวิจัยนี้พัฒนาขึ้น เพื่อเป็นกรอบแนวทางมาตรฐานในการตรวจติดตามสถานะการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตลุ่มแม่น้ำแม่ปิงบางปะกง ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้บริหารแหล่งท่องเที่ยวนำไปประเมินแหล่งท่องเที่ยวของตนได้ ซึ่งแม่น้ำบางปะกงเป็นแหล่งทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ และปัจจุบันเป็นลุ่มน้ำเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ผลพวงจากโครงการพัฒนา

ต่าง ๆ ทำให้มีมลพิษตกค้างในระบบนิเวศ ผักตบชวาที่ลอยเต็มลำน้ำบางปะกง ส่งผลให้เกิดวิกฤตทางธรรมชาติ เรือน้ำเที่ยวในแม่น้ำบางปะกงไม่สามารถออกเรือได้ (Phutthirungsamaphon, 2018) สาเหตุเกิดจาก ยังไม่มีการจัดการของเสียที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบนิเวศและการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดังนั้น การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ของระบบนิเวศตลอดลำน้ำเป็นความกังวลหลักของผู้ปฏิบัติงาน ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว การดำเนินงานต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จึงควรมีเครื่องมือการตรวจติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ประเมินภายใต้ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ ของความยั่งยืน ให้สามารถนำไปสู่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง (Ceballos-Lascurin, 1996; Lee, Jan, & Yang 2013; Biggs, et al., 2012)

ชุดของเกณฑ์(Criteria) และตัวบ่งชี้ (Indicator) (C & I)

Baycheva-Merger, & Wolfslehner (2016) กล่าวว่า นับตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ 1990 แนวคิดเรื่องหลักการ/เกณฑ์ และตัวบ่งชี้ Criteria and Indicators (C & I) จะใช้เป็นกรอบแนวทางในการประเมินการจัดการป่าอย่างยั่งยืน (Sustainable Forest Management: SFM) ในเวลาไม่นานก็ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว มีกระบวนการระหว่างประเทศหลายแห่ง ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา C & I เป็นเครื่องมือใช้วัดความคืบหน้าในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ชุดเกณฑ์และตัวบ่งชี้ (C & I) สามารถเรียกอีกอย่างว่า ชุดโครงสร้างในรูปแบบลำดับขั้น หรือ กรอบลำดับขั้น Van Bueren, & Blom (1997) อธิบายว่า กรอบลำดับขั้น (Hierarchical Framework) ประกอบด้วยชุดหลักการ (Principle) เกณฑ์ (Criteria) และตัวบ่งชี้ (Indicator) หรือ P, C & I ได้ถูกนำมาปรับใหม่ในปี ค.ศ. 1999 โดย CIFOR พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบเกณฑ์และตัวบ่งชี้เรียกว่า C & I Framework ประกอบด้วยชุดข้อมูลของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นมาตรฐานในการวัดความยั่งยืนในทุกสาขาวิชาทั่วโลก (Tsaur, & Lin, 2006)

อย่างไรก็ตาม C & I Framework เป็นวิธีการหนึ่งในการพิจารณา กำหนดเกณฑ์และตัวบ่งชี้ ในประเด็นหรือเรื่องเฉพาะด้านที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมในทุก

เกณฑ์ของการประเมิน ซึ่ง C & I Framework นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ การเมือง รวมถึงการท่องเที่ยว และยังได้รับความสนใจจนถึงปัจจุบัน รวมถึงการนำมาปรับใช้กับการศึกษาด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นที่นิยมนำมาใช้มากขึ้นด้วย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) (Choi, & Sirakaya, 2006; Ashok, Tewari, Behera, & Majumdar 2017) ดังนั้น การวิจัยเรื่องการพัฒนากรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง การศึกษานี้ใช้แนวทาง C & I Framework เป็นวิธีการในการพิจารณา กำหนดชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบสำหรับกรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนากรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกงด้วยเทคนิค e-Delphi

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ได้นำหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึง ประยุกต์เกณฑ์และมาตรฐานการประเมินการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์แนวโน้มความเป็นได้ในแต่ละประเด็นของกรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง ตามแนวทาง C & I Approach แล้วนำไปสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ e-Delphi รอบที่ 1 ตามแนวทาง Top Down Approach เพื่อสรุปชุดข้อมูลของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบสำหรับกรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) (Creswell, 2014) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้เทคนิคการวิจัย e-Delphi (Mamaqi, Miguel, & Olave, 2010; Cole, Donohoe, & Stellefson, 2013) ใช้วิธีการออกแบบ Instrument-Development Design (Edmonds, & Kennedy, 2017) กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำไปสร้างประเด็นแนวโน้มเกี่ยวกับหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบที่เป็นไปได้ในการพัฒนากรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง โดยสามารถนำมาสกัดประเด็น (สังเคราะห์ประเด็นที่เป็นไปได้) ตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนเบื้องต้น จำแนกเป็น 8 หลักการ 16 เกณฑ์ 62 ตัวบ่งชี้ และ 164 ตัวตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการวิจัยด้วยเทคนิค e-Delphi รอบที่ 1-3 มีรายละเอียดดังนี้

1. สอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ e-Delphi รอบที่ 1

การจัดทำแนวทางสอบถามผู้เชี่ยวชาญในเรื่องหลักการ เกณฑ์ และตัวบ่งชี้ โดยใช้จัดทำเป็นแนวทางการสอบถามออนไลน์ แบบปลายเปิด บน Google Form ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) จำนวน 20 คน จากนั้นนำผลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญตอบมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (Bordens, & Abbott, 2018) และสรุปสะสม (Cumulative Summarization Technique) โดยหาความถี่ของคำหรือข้อความคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามออนไลน์ปลายปิดเพื่อสอบถามในรอบที่ 2 ต่อไป

2. สอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ e-Delphi รอบที่ 2

การนำหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ที่เป็นไปได้ไปจัดทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม แบบสอบถามออนไลน์เป็นแบบปลายปิด (Close-Ended Questionnaire Online) ให้คะแนนหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ โดยใช้ Google Form ในการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ แบบ 2 ตัวเลือก (เหมาะสม และ ไม่เหมาะสม) เกณฑ์ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ (Practicality) เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำมาวัดฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยใช้มัธยฐาน (Median) ของกลุ่ม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ไม่เกิน 1.50 และคัดออก (Drop Out) เกณฑ์การพิจารณาที่มีค่ามัธยฐานของกลุ่มน้อยกว่า 3.50

3. สอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ e-Delphi รอบที่ 3

การสอบถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบในขั้นสุดท้ายของ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบที่พัฒนาขึ้น โดยส่งเกณฑ์พิจารณาและแบบสอบถามในรอบที่ 3 ให้ผู้เชี่ยวชาญ ผ่านทางอีเมลลักษณะของแบบสอบถามออนไลน์เป็นแบบปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5

ระดับ (Rating Scale) โดยใช้ Google Form ซึ่งเนื้อหาของแบบสอบถามในรอบที่ 3 นี้เหมือนกับแบบสอบถามออนไลน์รอบที่ 2 แต่ต่างกันที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ด้วยการแสดงผลการวัดฉันทามติโดยใช้ฐานนิยม (Mode) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และสถิติ อ่างอิง ด้วยสถิติทดสอบ Kruskal-Wallis H One-Way ANOVA โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณาฉันทามติ ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และแต่ละหลักการที่ได้รับการคัดเลือกไว้ ต้องมีค่ามัธยฐานไม่น้อยกว่า 3.50 (Aziz, Barzakar, Ajuhari, & Idris, 2015) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 ค่าความแตกต่างระหว่าง มัธยฐานและฐานนิยม ไม่เกิน 1.00 และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง การสอบถามรอบที่ 2 กับการสอบถามรอบที่ 3 ด้วย สถิติทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า กรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง ประกอบด้วยชุดข้อมูล มี 4 หลักการ ได้แก่ 1) หลักการด้านสิ่งแวดล้อม (2 เกณฑ์ 7 ตัวบ่งชี้ และ 27 ตัวตรวจสอบ) 2) หลักการด้านนิเวศวิทยา (3 เกณฑ์ 10 ตัวบ่งชี้ และ 38 ตัวตรวจสอบ) 3) หลักการด้านการจัดการและการบริการ (2 เกณฑ์ 9 ตัวบ่งชี้ และ 35 ตัวตรวจสอบ) และ 4) หลักการด้านเศรษฐกิจ (3 เกณฑ์ 8 ตัวบ่งชี้ และ 30 ตัวตรวจสอบ) (ตารางที่ 1)

อภิปรายผลการวิจัย

ตัวบ่งชี้สำหรับกรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกงนี้ ประกอบด้วย 1) หลักการด้านสิ่งแวดล้อม มี 2 เกณฑ์ 7 ตัวบ่งชี้ และ 27 ตัวตรวจสอบ 2) หลักการด้านนิเวศวิทยา มี 3 เกณฑ์ 10 ตัวบ่งชี้ และ 38 ตัวตรวจสอบ 3) หลักการด้านการจัดการและการบริการ มี 2 เกณฑ์ 9 ตัวบ่งชี้ และ 35 ตัวตรวจสอบ และ 4) หลักการด้านเศรษฐกิจ มี 3 เกณฑ์ 8 ตัวบ่งชี้ และ 30 ตัวตรวจสอบ ชุดข้อมูล สามารถอธิบายดังนี้

1. หลักการด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คุณภาพของสภาพแวดล้อม (เช่น ดิน น้ำ อากาศและพลังงาน เป็นต้น) เป็นทรัพยากรที่สำคัญ ควรมีการให้ข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการจัดการด้านของเสีย (Waste) กำหนดนโยบายและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนมี

ความปลอดภัยในการจัดการเชื้อเพลิง แก๊ส และสารพิษ ออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สร้างความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งปลูกสร้างกับสภาพแวดล้อมเดิม ส่งเสริมการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนในท้องถิ่น รวมถึงนักท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพ และจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพต่อการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thangchan, Suvach, & Srikanporn (2014) ที่บ่งชี้ว่า การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน งานวิจัยของ Woodman, Min, Woosnam, & Brightsmith (2019) บ่งชี้ว่า การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อรายได้ คุณภาพน้ำมีผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวของผู้นมาเยือน การว่ายน้ำในสภาพที่ไม่ปลอดภัยส่งผลต่อสุขภาพของผู้นมาเยือน งานวิจัยของ Cobbinah (2015) บ่งชี้ว่า การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเป็นการรักษาป่าในสภาพธรรมชาติให้สำหรับคนที่จะมาเรียนรู้และเพลิดเพลินกับธรรมชาติ ทั้งยังครอบคลุมการรักษาหรืออนุรักษ์ระบบกายภาพ และชีววิทยา รวมถึงการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ สร้างนวัตกรรมทางความคิดสำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบเชิงนิเวศ (Palacios, 2013) เพื่อให้เกิดเสถียรภาพในระบบนิเวศครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาด้วย

2. หลักการด้านนิเวศวิทยา (Ecological) การฟื้นฟูระบบนิเวศ เกิดจากการบริหารจัดการระบบนิเวศโดยชุมชนที่มีประสิทธิภาพ การให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศกลุ่มแม่น้ำ มีสิ่งดึงดูดของระบบนิเวศมีลักษณะเฉพาะของระบบนิเวศ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Paresashvili (2014) ที่บ่งชี้ว่า ประเด็นเฉพาะที่กำหนดงานที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพควรพิจารณาให้เป็นเขตนิเวศ ซึ่งมีทั้งสัตว์และพืชจำนวนมากอาศัยอยู่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cobbinah (2015) ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนด้านนิเวศวิทยา จะครอบคลุมระบบนิเวศวิทยา และช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลาย การอนุรักษ์ระบบชีววิทยาพืชประจำถิ่น สัตว์ป่า ลักษณะกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และวัฒนธรรม การอนุรักษ์การวางแผน การพัฒนาการจัดการด้านท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ และมุ่งเน้นการปกป้องสิ่งแวดล้อมและสร้าง

รายได้ให้กับรัฐบาลและชุมชนเพื่อการพัฒนาและการอนุรักษ์ ขณะที่สร้างโอกาส เช่น งานสำหรับคนในชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

3. หลักการด้านการจัดการและการบริการ (Management and Service) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง ควรมีการจัดการด้านการเข้าถึง มีความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยวที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ควรจัดทำแผนงานด้านการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ รวมถึงการดูแลความปลอดภัยและความเสี่ยง มีสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคุณภาพของสินค้าและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cobbinah (2015) ที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดการการท่องเที่ยวควรมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดความยั่งยืน และ Tingtang, Chadcham, & Juntapremjit (2018) ที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดการการท่องเที่ยวต้องมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว มีการยกระดับคุณภาพบริการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือและประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับการดูแลสิ่งแวดล้อม พัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง (Office of Social and Economic Development of Northeast, 2013) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Palacios (2013) ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดการที่คำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติ ความหลากหลายของระบบนิเวศ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และคุณภาพบริการ ซึ่งสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพักอาศัยนานขึ้นและกลับมาเที่ยวซ้ำ

4. หลักการด้านเศรษฐกิจ (Economy) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนอกจากจะเป็นการสร้างพื้นที่คุ้มครองธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยวแล้ว ควรมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดึงดูด มีสินค้าที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่นการนำผลกำไรจากการประกอบกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาพัฒนาชุมชน ก่อให้เกิดการจ้างงานของคนในชุมชน กระจายรายได้ของท้องถิ่น มีช่องทางสื่อสารทางการตลาดเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cobbinah (2015) ที่ชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนท้องถิ่นจากการเยี่ยมชมของ

นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างสถาบันต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และงานวิจัยของ Godratollah, Azlizam, Manohar, Mohd, & Hosseini (2011) ชี้ให้เห็นว่า เศรษฐกิจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการทำให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ มีความสมดุลงานวิจัยของ Hsu (2019) ชี้ให้เห็นว่า ธุรกิจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยเฉพาะร้านอาหารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะเพิ่มโอกาสการจ้างงานสำหรับชุมชนท้องถิ่นซึ่งจะช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิต (Fachrudin, & Lubis, 2016) และเป็นประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น

สรุป

การเสนอแนวทางที่เป็นไปได้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง ตามกรอบการประเมินดังกล่าวนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว และความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ตลอดจนสามารถตรวจติดตามการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ และประเมินระดับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ Principles-Criteria-Indicators-Verifiers ร่วมกันในการประเมินความยั่งยืนของการท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำตัวบ่งชี้สำหรับกรอบการประเมินนี้ไปพัฒนาและจัดทำเป็นเกณฑ์การประเมินตามทฤษฎีการประเมิน (Theory of Evaluation) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชุมชน สามารถนำไปประเมินตนเอง (Self-Assessment) ได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัยภายใต้แผนงานเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ตามทิศทางการยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ประเภทบัณฑิตศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2562

References

- Ashok, S., Tewari, H. R., Behera, M. D., & Majumdar, A. (2017). Development of ecotourism sustainability assessment framework employing Delphi, C&I and participatory methods: A case study of KBR, West Sikkim, India. *Tourism Management Perspectives*, 21(6), 24-41.
- Aziz, A., Barzekar, G., Ajuhari, Z., & Idris, N. H. (2015). Criteria & Indicators for monitoring ecotourism sustainability in a protected watershed: A Delphi Consensus. *Journal of Environmental Science, Toxicology and Food Technology (IOSR-JESTFT)*, 9(3), 1-9.
- Barzekar, G., Aziz, A., Mariapan, M., & Ismail, M. H. (2011). Delphi technique for generating criteria and indicators in monitoring ecotourism sustainability in Northern forests of Iran: Case study on Dohezar and Sehezar Watersheds. *Folia Forestalia Polonica, Series A*, 53(2), 130-141.
- Baycheva-Merger, T., & Wolfslehner, B. (2016). Evaluating the implementation of the Pan-European criteria and indicators for sustainable forest management-A SWOT analysis. *Ecological Indicators*, 60(3), 1192-1199.
- Biggs, R., Schlüter, M., Biggs, D., Bohensky, E. L., BurnSilver, S., Cundill, G., & Leitch, A. M. (2012). Toward principles for enhancing the resilience of ecosystem services. *Annual Review of Environment and Resources*, 37(2), 421-448.
- Bordens, K. S., & Abbott, B. B. (2018). *Research Design and Methods a Process Approach*. New York: McGraw-Hill Education.
- Ceballos-Lascurain, H. (1996). *Tourism, Ecotourism, and Protected Areas: The State of Nature Based tourism around the World and Guidelines for Its Development*. Cambridge: IUCN Publications, P.301.

- Choi, H. C., & Sirakaya, E. (2006). Sustainability indicators for managing community tourism. *Tourism Management*, 27(6), 1274-1289.
- Cobbinah, P. B. (2015). Contextualizing the meaning of ecotourism. *Tourism Management Perspectives*, 16(2), 179-189.
- Creswell, J. W. (2014). *A Concise Introduction to Mixed Methods Research*. University of Nebraska-Lincoln: Sage Publications.
- Edmonds, W. A., & Kennedy, T. D. (2017). *An Applied Guide to Research Designs: Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods*. United States: Sage Publications.
- Fachrudin, H. T., & Lubis, M. D. (2016). Planning for Riverside Area as water tourism destination to improve quality of life local residents, Case Study: Batuan-Sikambing River, Medan, Indonesia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 234(2), 434-441.
- Godratollah, B., Azlizam, A., Manohar, M., Mohd, H. I., & Hosseini, S. M. (2011). Delphi technique to generating criteria and indicators for monitoring ecotourism sustainability in Northern forest of Iran: case study on Dohezar and Sehezar Watersheds. *Folia Forestalia Polonica. Series A, Forestry*, 53(2), 130-141.
- Gössling, S., & Schumacher, K. P. (2010). Implementing carbon neutral destination policies: issues from the Seychelles. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(3), 377-391.
- Hsu, C. C., & Sandford, B. A. (2007). The Delphi technique making sense of consensus. *Practical Assessment Research & Evaluation*, 12(10), 1-8.
- Lee, T. H., Jan, F. H., & Yang, C. C. (2013). Conceptualizing and measuring environmentally responsible behaviors from the perspective of community base tourists. *Tourism Management*, 36, 454-468.
- Logar, I. (2010). Sustainable tourism management in Crikvenica, Croatia: an assessment of policy instruments. *Tourism management*, 31(1), 125-135.
- Mamaqi, X., Miguel, J., & Olave, P. (2010). The e-Delphi method to test the importance competence and skills: case of the lifelong learning Spanish trainers. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, 42, 1494-1502.
- Needham, M. D., Szuster, B. W., & Bell, C. M. (2011). Encounter norms, social carrying capacity indicators, and standards of quality at a marine protected area. *Ocean & Coastal Management*, 54(8), 633-641.
- Office of Social and Economic Development of Northeast. (2013). *Sustainable Ecotourism on the Green Path on the Northeast Area* (Research Report). Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board. [in Thai]
- Palacios, C. (2013). Key elements for successful management of tourism ventures in rural communities. *Illuminare: A Student Journal in Recreation, Parks, and Leisure Studies*, 11(1), 31-44.
- Paresashvili, N. (2014). Major Tasks of Ecotourism Management in Georgia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 156, 170-173.
- Phutthirungsamaporn, K. (2018). *Bang Pakong River Critical*. Retrieved August 4, 2018 from <https://www.tnews.co.th/contents/32449> [in Thai]
- Plubcharoensuk, P. (2017). *Environmental Performance Assessment & Sustainable Development Planning*. n.p.: Industrial Information Center. [in Thai]
- Thangchan, W., Suvachart, N., & Srikamporn, T. (2014). Progress Indicators for Measuring I-san Cultural Tourism along the Mekong River Border for Sustainable Tourism Development. In *Graduate Research Conference 15th* (pp.222-231). Khon Kaen University, Khon Kaen:

- Tingtang, A., Chadcham, S., & Juntapremjit, S. (2018). The development criteria in competitiveness of sustainable tourism of sub-district administrative organization. *College of Research Methodology and Cognitive Science*, 16(1), 163-178. [in Thai]
- Torres-Delgado, A., & Saarinen, J. (2014). Using indicators to assess sustainable tourism development: a review. *Tourism Geographies*, 16(1), 31-47.
- Tsaur, S. H., Lin, Y. C., & Lin, J. H. (2006). Evaluating ecotourism sustainability from the integrated perspective of resource, community and tourism. *Tourism Management*, 27(4), 640-653.
- Tudorache, D. M., Simon, T., Frent, C., & Musteată-Pavel, M. (2017). Difficulties and challenges in applying the European tourism indicators system (ETIS) for sustainable tourist destinations: The case of Braşov County in the Romanian Carpathians. *Sustainability*, 9(10), 1879.
- Van Bueren, E. M. L., & Blom, E. M. (1997). *Hierarchical Framework for the Formulation of Sustainable Forest Management Standards*. Wageningen: Tropenbos Foundation.
- Woodman, C. J., Min-Venditti, A. A., Woosnam, K. M., & Brightsmith, D. J. (2019). Water quality for guest health at remote Amazon ecotourism lodges. *Tourism Management*, 72, 202-208.

ตารางที่ 1 ชุดข้อมูลรอบการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง

หลักการ (P)	เกณฑ์ (C)	ตัวบ่งชี้ (I)	ตัวตรวจสอบ (V)
1.ด้าน สิ่งแวดล้อม	1.1 การจัดการ ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	1.1.1 มีการจัดการด้านคุณภาพของ สภาพแวดล้อม (เช่น ดิน น้ำ อากาศ และพลังงาน เป็นต้น)	1.1.1.1 มีการควบคุมคุณภาพของดินในแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้มีการปนเปื้อนสารพิษหรือมีสารตกค้างในดินเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนด
			1.1.1.2 มีการควบคุมคุณภาพอากาศ (PM 2.5) ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนด
			1.1.1.3 มีการควบคุมคุณภาพแหล่งน้ำ เช่น (BOD/ WQI/COD) ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เป็นต้น
			1.1.1.4 มีการรณรงค์การใช้พลังงานอย่างประหยัด
		1.1.2 มีการจัดการข้อมูลและการ เผยแพร่ข้อมูลด้านทรัพยากร- ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.1.2.1 มีการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว
			1.1.2.2 มีการคัดเลือกข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจมาใช้ในการท่องเที่ยว
			1.1.2.3 มีการเผยแพร่ข้อควรปฏิบัติด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้กับคนในชุมชนได้รับทราบ
			1.1.2.4 มีการจัดทำป้ายสื่อความหมายธรรมชาติและอบรมเจ้าหน้าที่สื่อความหมายเพื่อให้ความรู้ และสร้างความตระหนักต่อนักท่องเที่ยว
		1.1.3 มีการจัดการด้านของเสีย (Waste)	1.1.3.1 มีถังขยะแยกประเภท พร้อมทำป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจน
			1.1.3.2 มีระบบการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ
			1.1.3.3 มีการนำน้ำที่ผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเสียกลับมาใช้งานใหม่ (Recycle) ในกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น นำมารดน้ำต้นไม้ เป็นต้น
			1.1.3.4 มีการนำหลักการ 3R - Reduce Reuse Recycle มาใช้ในชุมชน เพื่อลดปริมาณของเสีย และเพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัดของเสีย
		1.1.4 มีนโยบายและมาตรการด้าน สิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน	1.1.4.1 มีนโยบายสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการอนุมัติจากผู้บริหารสูงสุดของแหล่งท่องเที่ยว
			1.1.4.2 มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านสิ่งแวดล้อม และองค์กรจะต้องปฏิบัติให้ได้ด้วย
			1.1.4.3 มีการจัดทำขั้นตอนในการวัดผลการปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมและตัวชี้วัดนี้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อม
			1.1.4.4 มีการจัดทำมาตรการลดการใช้สารเคมีเข้มข้นและเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
		1.1.5 มีความปลอดภัยในการจัดการ เชื้อเพลิง แก๊ส และสารพิษ	1.1.5.1 มีการตรวจสอบประสิทธิภาพของอุปกรณ์ที่ใช้ดับไฟและสารเคมีอย่างสม่ำเสมอ
			1.1.5.2 มีการแยกเก็บสารพิษที่อาจทำปฏิกิริยากันไว้ในภาชนะที่แยกออกจากกัน
			1.1.5.3 มีป้ายเครื่องหมายแสดงชนิดของสารพิษ
			1.1.5.4 มีการใช้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่ปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำส้มสายชู น้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น
	1.2 การสร้าง สภาพแวดล้อม ให้เหมาะสมกับ การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	1.2.1 มีการออกแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการ ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน	1.2.1.1 มีการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม
			1.2.1.2 มีกิจกรรมลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้เพื่อดูดซับ CO ₂ เป็นต้น
			1.2.1.3 มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว ที่นำเสนอวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น โดยเคารพวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างเจ้าของบ้านและแขกผู้มาเยือน
		1.2.2 มีความกลมกลืนของสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งปลูกสร้างกับ สภาพแวดล้อมเดิม	1.2.2.1 มีป้ายสื่อความหมายมีความสอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม
			1.2.2.2 มีการศึกษาผลกระทบต่อบริเวณก่อนการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่
			1.2.2.3 มีการออกแบบอาคารด้วยวัสดุทนทานต่อการซ่อมแซมรักษา เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และไม่ทำลายระบบนิเวศ
			1.2.2.4 มีออกแบบอาคารสิ่งก่อสร้างที่คำนึงถึง อัตลักษณ์ ลักษณะของพื้นที่ที่สอดคล้องกับกิจกรรมในพื้นที่และต้องปฏิบัติตามแผนแม่บท ของพื้นที่

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หลักการ (P)	เกณฑ์ (C)	ตัวบ่งชี้ (I)	ตัวตรวจสอบ (V)
		1.2.3 มีการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ	1.2.3.1 มีการกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว (Zoning) เช่น เขตพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เขตพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เขตพื้นที่อนุรักษ์ เป็นต้น
			1.2.3.2 ไม่เปลี่ยนแปลงพื้นที่เดิมจนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ เช่น อาจต้องให้นักท่องเที่ยวเดินเปียกน้ำแทนการสร้างสะพาน เป็นต้น
			1.2.3.3 มีการประเมินสถานภาพทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่เพื่อหาจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว
			1.2.3.4 มีการศึกษาผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity)
	1.3 ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม	1.3.1 มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพ	1.3.1.1 มีการให้ความรู้หรือการประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน
			1.3.1.2 มีการฟื้นฟูและปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศเมื่อมีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตโดยตรง
			1.3.1.3 มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้ใบตองแทนโฟม การใช้พลังงานแสงแดดแทนแอร์ conditioning การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี เป็นต้น
			1.3.1.4 มีการเฝ้าระวังการทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำ คูคลอง
		1.3.2 มีการส่งเสริมการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนในท้องถิ่น รวมถึง นักท่องเที่ยว	1.3.2.1 มีการจัดอบรมด้านการจัดการและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับสมาชิกของชุมชน
			1.3.2.2 มีสมาชิกของชุมชนไม่น้อยกว่า 80% เข้าร่วมการอบรมด้านการจัดการและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
			1.3.2.3 มีสมาชิกของชุมชนไม่น้อยกว่า 80% ผ่านการทดสอบระดับความรู้ด้านการจัดการและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. ด้านนิเวศวิทยา	2.1 การอนุรักษ์ระบบนิเวศกลุ่มแม่น้ำ	2.1.1 มีการฟื้นฟูระบบนิเวศ	2.1.1.1 มีพื้นที่ป่าชายเลนที่เพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้า
			2.1.1.2 มีจำนวนสัตว์หรือพืชที่หายากในพื้นที่ชุมชนเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้า
			2.1.1.3 มีจำนวนสัตว์หรือพืชที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้า
			2.1.1.4 มีการอพยพของสัตว์จากถิ่นอื่นหรือมีพืชสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อน เพิ่มขึ้นในระบบนิเวศของชุมชน
		2.1.2 มีการบริหารจัดการระบบนิเวศโดยชุมชนที่มีประสิทธิภาพ	2.1.2.1 มีการควบคุมปริมาณการใช้ทรัพยากรในชุมชนหรือลดการใช้ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป
			2.1.2.2 มีการสรรหาทรัพยากรที่จะมาใช้ทดแทนทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป
			2.1.2.3 มีการนำทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ มาหมุนเวียนใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
			2.1.2.4 มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรและระบบนิเวศในพื้นที่เสมอ
		2.1.3 มีการเกิดขึ้นของ (พืช ดอกไม้ หรือ สัตว์ เป็นต้น) ที่ใกล้สูญพันธุ์/ถูกคุกคาม	2.1.3.1 มีพื้นที่ของสัตว์บกท้องถิ่นที่ใกล้สูญพันธุ์/ถูกคุกคาม เพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้า
			2.1.3.2 มีพื้นที่ของสัตว์น้ำท้องถิ่นที่ใกล้สูญพันธุ์/ถูกคุกคาม เพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้า
			2.1.3.3 มีพื้นที่ของพืชท้องถิ่นที่ใกล้สูญพันธุ์/ถูกคุกคาม เพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้า

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หลักการ (P)	เกณฑ์ (C)	ตัวบ่งชี้ (I)	ตัวตรวจสอบ (V)
		2.1.4 มีการให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศลุ่มแม่น้ำ	1.2.4.1 มีการให้ความรู้แก่สมาชิกของชุมชนในเรื่องการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศอย่างมีประสิทธิภาพ 2.1.4.2 มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเรื่องการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศอย่างมีประสิทธิภาพ 2.1.4.3 มีการรณรงค์การอนุรักษ์ระบบนิเวศให้กับสมาชิกของชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับทราบอย่างทั่วถึง 1.2.4.4 มีการให้ความรู้แก่สมาชิกของชุมชนในเรื่องการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศอย่างมีประสิทธิภาพ
	2.2 ระบบนิเวศของลุ่มแม่น้ำ	2.2.1 มีสิ่งดึงดูดของระบบนิเวศ	2.2.1.1 มีสิ่งมีชีวิตที่เป็นสัตว์หน้าดิน เช่น หอยฝาเดียว ลูกปลารวยอ่อน เป็นต้น 2.2.1.2 มีพื้นที่ที่เป็นแหล่งเลี้ยงดูและอนุบาลลูกปลารวยอ่อน 2.2.1.3 มีปลาที่พบเป็นปลาเศรษฐกิจและมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ เช่น กลุ่มปลากดทะเล กลุ่มปลาจวด กลุ่มปลากระบอก และปลาเปิด ปลาแมงหูดำ และปลากดหัวกบ 2.2.1.4 สัตว์น้ำ เช่น โลมาอริวตี โลมาหลังโหนด/โลมาเผือก และโลมาหัวบาตรหลังเรียบ เป็นต้น
		2.2.2 มีลักษณะเฉพาะของระบบนิเวศ (นิเวศป่าชายเลน นิเวศเกษตรกรรม นิเวศแหล่งน้ำและชายฝั่งทะเล)	2.2.2.1 มีป่าไม้ และป่าชายเลน เป็นพรรณไม้ที่ปรับตัวให้เจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ความเค็มของน้ำทะเล เช่น ต้นโกงกาง แสม ลำพู และจาก เป็นต้น 2.2.2.2 มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำนาเกลือ ปลูกพืชไร่ และทำนาข้าว 2.2.2.3 มีการสร้างอาคารบ้านเรือนริมน้ำ 2.2.2.4 มีการกักตัวของน้ำทะเลทำให้ลำน้ำมีความหลากหลายทางชีวภาพและมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ
		2.2.3 มีความหลากหลายทางชีวภาพ (สัตว์ พืช ประจำถิ่น)	2.2.3.1 มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น ค่างควมแม่ไก่ เป็นต้น 2.2.3.2 มีสัตว์น้ำและครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น ไล่เดือนทะเล หอยลาย หอยหวาน และหอยตลับ เป็นต้น 2.2.3.3 มีพรรณไม้ เช่น ต้นจาก แสมดำ แสมขาว โกงกางใบเล็ก ปอทะเล และมีตะบูนขาว โกงกางใบใหญ่ และลำพูเป็นกลุ่มเด่นขึ้นตลอดแนว 2.2.3.4 มีพรรณไม้น้ำ เช่น สาหร่าย ผักตบชวา ผักปลา จอกหูหนู และผักบั้ง
3. ด้านการจัดการและการบริการ	3.1 การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับ	3.1.1 มีจัดการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.1.1.1 มีการดูแลเส้นทางหรือถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพดี สะดวก และปลอดภัยในการคมนาคม 3.1.1.2 มีการติดตั้งป้ายบอกเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในรัศมี 50 กิโลเมตร ตามทางแยกสำคัญ หรือเส้นทางหลักของการท่องเที่ยว 3.1.1.3 มีการกำกับดูแลยานพาหนะขนส่งสาธารณะให้มีจำนวนและความถี่ในการให้บริการที่เพียงพอ สะดวกสบาย ปลอดภัยในการใช้บริการ และกำหนดราคาที่เป็นธรรมกับนักท่องเที่ยว 3.1.1.4 มีการส่งเสริมให้บริการด้านยานพาหนะในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น จักรยาน รถพลังงานไฟฟ้า เรือพาย สัตว์บรรทุก เป็นต้น
		3.1.2 มีความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว	3.1.2.1 มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น ห้องน้ำ จุดพัก ร้านอาหาร เป็นต้น 3.1.2.2 มีการจัดพื้นที่ที่เป็นระเบียบ สะดวก ปลอดภัย และมีจำนวนที่เพียงพอ เช่น ลานจอดรถ ท่าเรือ ลานจัดกิจกรรม เป็นต้น 3.1.2.3 มีการเตรียมความพร้อมของสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ไฟฟ้า แสงสว่าง และน้ำสะอาด 3.1.2.4 มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก จุดนั่งพัก ถังขยะ ป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายบริเวณเส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หลักการ (P)	เกณฑ์ (C)	ตัวบ่งชี้ (I)	ตัวตรวจสอบ (V)
		3.1.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ	3.1.3.1 มีทางเท้าแบบพิเศษสำหรับผู้ใช้ Wheel Chair
			3.1.3.2 มีการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการทางสายตา เช่น ที่จอดรถพิเศษ ทางลาด ห้องสุขา รถเข็นนั่ง เป็นต้น
			3.1.3.3 มีสัญลักษณ์ผู้พิการซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวก
			3.1.3.4 มีป้ายหรือตัวหนังสือนำทางที่มีความชัดเจน
	3.2 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.2.1 มีการจัดทำแผนงานด้านการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ	3.2.1.1 มีแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบทั้งพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่บริการท่องเที่ยว
			3.2.1.2 มีแผนดูแลรักษาหรือมาตรการป้องกันผลกระทบต่อพื้นที่เปราะบางทางนิเวศหรือพื้นที่พหุธรรมชาติ
			3.2.1.3 มีแผนจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านธรรมชาติวิทยา พันธุ์พืช สัตว์ป่า และระบบนิเวศ ให้กับประชาชนในพื้นที่ผู้นำเที่ยวและนักท่องเที่ยว
		3.2.2 ด้านการจัดการความปลอดภัยและความเสี่ยง	3.2.1.4 มีแผนการพัฒนาภูมิทัศน์อาคารสิ่งก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวก ที่สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ
			3.2.2.1 มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในชุมชนเพื่อดูแลเรื่องความปลอดภัยและเหตุฉุกเฉินในชุมชน
			3.2.2.2 มีการจัดระบบสื่อสารสำหรับติดต่อขอความช่วยเหลือในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน
			3.2.2.3 มีการติดตั้งป้ายหรือสัญลักษณ์รักษาความปลอดภัยหรือเตือนให้ระวังอันตรายในจุดท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงสูง
			3.2.2.4 มีการติดตั้งรั้วกั้นพื้นที่อันตรายหรือบริเวณที่มีความเปราะบางทางนิเวศหรือพื้นที่อนุรักษ์
		3.2.3 มีการจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.2.3.1 มีการจัดพื้นที่หรือทางเดินธรรมชาติพร้อมป้ายสื่อความหมายเพื่อศึกษาพันธุ์พืชและธรรมชาติ
			3.2.3.2 มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์ที่ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยว
			3.2.3.3 มีการจัดบริเวณสร้างศูนย์เรียนรู้ หรือสร้างหอคอยเพื่อเฝ้าชม ศึกษาสัตว์ป่าในสภาพธรรมชาติ
			3.2.3.4 มีการส่งเสริมความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น บวชต้นไม้รักษาโรคด้วยสมุนไพร งานประเพณีงานท่องเที่ยวประจำปี เป็นต้น
		3.2.4 การจัดการคุณภาพของสินค้าและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	3.2.4.1 มีการจัดสรรจุดจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกของชุมชน
			3.2.4.2 มีการให้บริการของอาหารและเครื่องดื่มในท้องถิ่น
			3.2.4.3 มีร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝาก ของที่ระลึก หรือผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น
			3.2.4.4 มีการรับรองคุณภาพของสินค้าและบริการต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		3.2.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม	3.2.5.1 มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
			3.2.5.2 มีแผนการดำเนินงานของกลุ่มฯที่ชัดเจนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
			3.2.5.3 มีระบบบัญชี-การเงินของกลุ่มฯที่มีประสิทธิภาพ
			3.2.5.4 มีข้อควรปฏิบัติสำหรับสมาชิกกลุ่ม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หลักการ (P)	เกณฑ์ (C)	ตัวบ่งชี้ (I)	ตัวตรวจสอบ (V)
4. ด้านเศรษฐกิจ		3.2.6 มีการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยว	3.2.6.1 มีการนำทุนทางสังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติภายในชุมชนมาผลิตสินค้าและบริการการท่องเที่ยว
			3.2.6.2 มีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ช่วงเวลาเปิด-ปิด การท่องเที่ยว เป็นต้น
			3.2.6.3 มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรางวัลการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เช่น หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น
	4.1 ผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยว	4.1.1 มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.1.1.1 มีทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ เกาะ วัด สถูปเจดีย์ โบราณสถาน พระราชวังเก่าแก่ศาลเจ้า พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น
			4.1.1.2 มีทรัพยากรประเพณี วิถีชีวิตและงานเทศกาล เช่น การแข่งเรือ การวิ่งควาย แห่หลวงพ่ เป็นต้น
			4.1.1.3 มีทรัพยากรด้านกิจกรรม เช่น นั่งเรือชมทัศนียภาพ ชมหิ่งห้อย พายเรือ เล่นสกี กีฬาธรรมชาติ ส่องนก และสัมผัสวิถีชีวิต
			4.1.1.4 มีทรัพยากรด้านบริการ เช่น ที่พัก การขนส่ง สินค้าชุมชน สินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก เป็นต้น
		4.1.2 มีสินค้าที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น	4.1.2.1 มีผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น
			4.1.2.2 มีการพัฒนาสินค้าที่ระลึกอย่างต่อเนื่อง เช่น บรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า เป็นต้น
			4.1.2.3 มีผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึกร่วมสมัยบ่งบอกอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น เสื้อ แก้วน้ำ เป็นต้น
			4.1.2.4 มีสินค้าที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ได้มาตรฐาน เช่น ระบุ วัน เดือน ปี ที่ผลิต มาตรฐาน OTOP และมาตรฐานอุตสาหกรรม เป็นต้น
	4.2 การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	4.2.1 มีการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น	4.2.1.1 มีการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การตั้งกลุ่มสามล้อ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น
			4.2.1.2 มีการสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นหรือการจ้างแรงงานท้องถิ่น
			4.2.1.3 มีการส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน เช่น จัดสถานที่จำหน่ายผลผลิต การให้บริการนำเที่ยว การขายสินค้าที่ระลึก และการแสดงศิลปะพื้นเมือง เป็นต้น
		4.2.2 มีการนำผลกำไรจากการประกอบกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาพัฒนาชุมชน	4.2.2.1 มีการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น การให้การศึกษา และการรักษาพยาบาล เป็นต้น
			4.2.2.2 มีการซ่อมแซม ถนนหนทาง ลานจอดรถ การเข้าถึง และอื่น ๆ
			4.2.2.3 มีการก่อสร้างอาคาร หรือ ต่อเติมหรือปรับปรุงอาคารสถานที่ต่าง ๆ เพิ่มไฟส่องสว่าง
		4.2.3 มีการจ้างงานของคนในชุมชน	4.2.3.1 มีการจัดอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น การอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ การสื่อความหมาย เป็นต้น
			4.2.3.2 มีชาวบ้านในชุมชนทำงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
			4.2.3.3 มีชาวบ้านในชุมชนทำงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบเต็มเวลา และนอกเวลา
			4.2.3.4 มีงานตามฤดูกาลและกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี
			4.2.3.5 มีชาวบ้านในชุมชนที่ทำงานการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้า

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หลักการ (P)	เกณฑ์ (C)	ตัวบ่งชี้ (I)	ตัวตรวจสอบ (V)
		4.2.4 มีการกระจายรายได้ของท้องถิ่น	4.2.4.1 มีการสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น
			4.2.4.2 มีการสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้น เช่น ที่พัก บริษัทนำเที่ยว เรือนำเที่ยว
			4.2.4.3 มีการสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิตสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น
			4.2.4.4 มีการสร้างรายได้ให้กับภาคเกษตรท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น
	4.3 การสร้างการเติบโตให้กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.3.1 มีการสื่อสารทางการตลาดเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง	4.3.1.1 มีการจัดทำเว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวหรือประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
			4.3.1.2 มีการจัดการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น
			4.3.1.3 มีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวในบริเวณชุมชนหรือเส้นทางหลักของการท่องเที่ยว
			4.3.1.4 มีการบรรจุกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวลงในแผนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและของจังหวัด
		4.3.2 มีการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว	4.3.2.1 มีการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการบอกต่อกับนักท่องเที่ยวรายอื่นให้มาท่องเที่ยวในชุมชน
			4.3.2.2 มีการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ
			4.3.2.3 มีการให้บริการที่รวดเร็ว สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว